

Déan rud éigin níos fearr do chara: comhroinn agus déan machnamh

Súil thapa ar an gceacht

Tá na samhlacha a rinneadh níos luaithe sa tionscadal seo ar na boird cheana féin. Meabhraigh do gach péire cérbh é a gcara agus cén fhadhb a réitíonn an gléas cabhrach, ansin cleacht tráchtanna cineálta ar shamhail shamplach leis an rang, ag úsáid 'Is maith liom an chaoi...' agus 'Chabhródh sé sin mar...'. Déanann na péirí cur i láthair i ngrúpaí boird de 4–6 (cé dó é, an fhadhb, conas a oibríonn sé) agus faigheann gach péire trácht cineálta amháin; tugtar spotsolas gearr os comhair an ranga do roinnt péirí. Taifeadann na daltaí ar an Dialann Imscrúdaithe: líníocht den tsamhail iomlán, cuid amháin a bhfuil siad bródúil aisti, agus athrú amháin. Críochnaigh le seal cainte amháin, gan scríobh: 'Thógfainn... ar iasacht mar...'.

Cuspóirí foghlama

- An tsamhail a rinneadh níos luaithe sa tionscadal seo a thaispeáint agus a mhíniú conas a chabhraíonn sí le cara
- Éisteacht le trácht cineálta amháin agus rud amháin a d'athróidís a ainmniú

Roimh an gclog – ullmhúchán

Bailigh gach samhail chabhrach a rinneadh níos luaithe sa tionscadal seo ar na boird nó ar bhinse taobh roimh an gcloigín; coinnigh aon ghrianghraf nó líníocht lipéadaithe in ionad na samhla leis na péirí nach bhfuil a samhail acu. Priontáil leathanach na Dialainne Imscrúdaithe. Glan na pasáistí siúil. Scríobh na trí phointe don chur i láthair agus an dá thús abairte don trácht cineálta ar an gclár roimh ré. Bíodh samhail shamplach amháin as ábhair athúsáidte réidh agat don chéim chleachtaithe.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
samhlacha na ndaltaí a rinneadh níos luaithe sa tionscadal seo	1	péire	seomra ranga	grianghraf nó líníocht lipéadaithe den tsamhail mura bhféadfaí an tógáil 3D a choinneáil
lipéid ainm nó nótaí greamaitheacha do na samhlacha	1	péire	seomra ranga	stiallacha de théip chumhdaigh agus ainmneacha scríofa orthu le marcóir
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	bileog bhán A4 le spás chun an tsamhail a tharraingt agus nóta amháin faoi fheabhsúchán

Pointe sábháilteachta

Iompair na samhlacha leis an dá lámh; leag síos iad idir sealanna; coinnigh na pasáistí siúil glan ionas nach dtitfidh aon rud gar d'aghaidh aon duine.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Bíodh na samhlacha le feiceáil nuair a thagann na daltaí isteach. Cuir fáilte rompu mar dhéantóirí atá ag críochnú an tionscadail. Ainmnigh cineál amháin a bheidh ar eolas acu (gléas a cheapann criáin, crúca málaí, gléas a choisceann rudaí ó thitim), ansin ná cuir ach na ceisteanna 'Cérbh é do chara?' agus 'Cén fhadhb a raibh tú ag cabhrú léi?'—coinneigh na freagraí gearr. Cuir aon dalta nach bhfuil samhail aige nó aici le comrádaí a bhfuil samhail aige nó aici.
- **Tráchtanna cineálta ar dtús:** Dírígh aird an ranga ar 'Is maith liom an chaoi...' agus 'Chabhródh sé sin mar...' ar an gclár. Léirigh trácht sonrach amháin ar an tsamhail shamplach (mar shampla, póca domhain ionas go bhfanann na criáin istigh). Tabhair 20–30 soicind do na péirí chun 'Is maith liom an chaoi...' a chríochnú faoin tsamhail shamplach; éist le trí nó ceithre cinn os ard agus athfhoclaigh tráchtanna doiléire ar nós 'tá sé go deas' ionas go n-ainmnítear fíorghné. Coinneigh é seo ó bhéal agus leis an rang ar fad—gan aon scríbhneoireacht.
- **Taispeáin do shamhail:** Ná fág ar an gclár ach na trí phointe don chur i láthair. Socraigh grúpaí boird de 4–6 (2–3 péire). Faigheann gach péire 45–60 soicind agus an tsamhail á coinneáil acu sa chaoi go bhfeictear í; i ndiaidh gach péire, tugann comhdhalta amháin trácht cineálta amháin. Bain úsáid as riail ord suíochán (an duine ar chlé ón láithreoir, ansin deiseal) ionas go dtugann na daltaí is ciúine tráchtanna freisin—cogair tús na habairte más gá. Tar éis 8–10 nóiméad, tabhair spotsolas do 3–4 phéire láidre; fiafraigh den rang 'Cén obair atá á déanamh ag an tsamhail seo?' Más gann an t-am, gearr an spotsolas ar dtús, ach ná gearr choíche seal péire ag a mbord ná an trácht a fhaigheann siad.
- **Taifead do shamhail:** Tarraing sceitse de chruth simplí samhla as ábhair athúsáidte ar an gclár agus lipéadaigh an hanla agus an bonn. Luaigh na trí chuid atá le críochnú: líníocht den tsamhail iomlán, cuid amháin a bhfuil siad bródúil aisti marcáilte, athrú amháin ('An chéad uair eile, dhéanfainn...'). Siúil timpeall agus scríobh frásaí gearra ar son na ndaltaí. Mura bhfuil samhail ag dalta, tarraingíonn sé nó sí samhail an chomrádaí nó an grianghraf ionaid. Féadfaidh na daltaí a chríochnaíonn go luath ón gcur i láthair ag na boird tosú ag tarraingt nuair a bheidh a mbord críochnaithe; fanann an leathanach sa cheacht, ní obair bhaile é.
- **Rud amháin a thógfainn ar iasacht:** Caint amháin, cúig nóiméad—ná hiarr arís an t-athrú atá ar leathanach na dialainne cheana féin. Spreag 'Thógfainn... ar iasacht mar...' faoi shamhail duine eile. Éist le ceathrar nó cúigear os comhair an ranga ar fad; ainmnigh an páiste a bhfuil an smaoineamh á thógáil uaidh nó uaithi. Má bhíonn siad i bponc, fiafraigh díobh cén tsamhail a thug orthu 'úúú' a rá.

Cad ba cheart a fheiceáil

I gcur i láthair a éiríonn leis, ainmníonn an péire an cara agus an fhadhb, díríonn siad méar ar chuid fhíor den tsamhail agus iad ag míniú, agus faigheann siad trácht cineálta sonrach amháin a thosaíonn le tús abairte. Taispeánann leathanaigh na dialainne sceitse den tsamhail iomlán, gné amháin a bhfuil siad bródúil aisti marcáilte, agus athrú amháin don chéad uair eile i bhfocail nó i líníocht. Má chloistear 'tá sé go deas' doiléir nó lochtanna á lorg, abair na tús abairte arís agus léirigh sampla a dhíríonn ar láidreacht ar dtús.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Ciallaíonn aiseolas lochtanna a aimsiú i samhail cara.** — Stop agus abair arís é: ainmníonn tráchtanna cineálta láidreacht fhíor amháin ar dtús; ní deir ach an déantóir féin 'rud amháin a d'athróinn' faoina chuid oibre féin. Léirigh 'Is maith liom an chaoi a bhfuil na taobhanna ard ionas go bhfanann na criáin istigh' ar an tsamhail shamplach.
- **Deir daltaí 'tá sé go deas' nó 'is maith liom é' gan gné a ainmniú.** — Fiafraigh cén chuid atá i gceist acu—an hanla, an bonn, an póca—agus iarr orthu an abairt a rá arís le 'Is maith liom an chaoi...' móide an chuid sin agus an fáth a gcabhraíonn sí.
- **Má tá gá le hathrú, ciallaíonn sé gur theip ar an tsamhail.** — Cuir an feabhsú i láthair mar rud a dhéanann fíordhéantóirí i gcónaí: ní hé an chéad samhail an smaoineamh deireanach. Taispeáin 'An chéad uair eile, dhéanfainn...' ar an gclár agus tabhair sampla cairdiúil (hanla níos tibhe, bonn níos leithne).

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Tairg cleachtadh i gcogar ar na trí phointe don chur i láthair roimh an seal ag an mbord; scríobh frása gearr faoin gcuid a bhfuil an dalta bródúil aisti nó faoin athrú ar leathanach na dialainne. • Cuir dalta nach bhfuil samhail aige nó aici le comrádaí atá ag cur i láthair ionas go gcabhraíonn sé nó sí fós leis an taispeáint agus go nglacann sé nó sí páirt sa chaint faoi thráchtanna cineálta agus faoi rudaí a thógfaí ar iasacht.	• Spreag an té a thugann an trácht cineálta chun a rá cén fáth a gcabhraíonn an ghné leis an gcara, ní hamháin cad is maith leis nó léi. • Má bhíonn am fágtha ar leathanach na dialainne, is féidir lipéid a chur leis an hanla, leis an mbonn nó leis an bpóca.	• Féadfaidh péirí muiníneacha rogha ábhair amháin a ainmniú agus iad ag cur i láthair, agus a rá cén fáth ar roghnaigh siad é. • Sa chaint faoi rudaí a thógfaí ar iasacht, iarr orthu a rá conas a d'athródh an smaoineamh sin an chéad tógáil eile a dhéanfaidh siad féin.

Nasc traschuraclaim

Nasc le teanga ó bhéal sa Bhéarla: túis abairte chun moladh sonrath a thabhairt agus sealanna éisteachta i ngrúpaí beaga.